

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д.С. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Загальноосвітні, гуманітарні
та соціально-економічні дисципліни»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

М.Ю. Гірник

28 серпня 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	В5 Музичне мистецтво
освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво

Розробник: Серкез Олена Анатоліївна, викладач

Програму навчальної дисципліни «Історія України» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Загальноосвітні, гуманітарні та соціально-економічні дисципліни», протокол № 1 від 28 серпня 2025

Голова циклової комісії _____ (підпис) (В. Б. Серкез)
ПІБ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів («Історія України») – 3	Курс 1
	Семестр 2
	90 год.
Загальна кількість годин – 90	Лекційні 40 год.
	Самостійна робота 50 год.
	Форма підсумкового контролю залік – 2 семестр

Статус: обов'язковий

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

У сучасних умовах існує загроза територіальної цілісності України та відбувається втручання інших держав у її інформаційно-ідеологічну сферу. Важливою складовою неоголошеної Російською Федерацією «гібридної війни» є маніпулювання національною пам'яттю Українського народу. Через це виникає нагальна необхідність відновлення та збереження історичної пам'яті, формування національної ідентичності та відродження інтересу до історії України, її культури, традицій і звичаїв.

Загальнонаціональні історичні події, які сталися на території держави та закарбувалися в пам'яті багатьох поколінь, мають стати об'єднуючим чинником нації. Адже зі спільного розуміння минулого виростає спільна проєкція майбутнього, що вкладається у формулу: «Немає пам'яті — немає ідентичності. Немає ідентичності — немає нації».

Основним стратегічним ресурсом консолідації нації є освіта, зокрема історична. Курс історії України має найбільші потенційні можливості для розвитку особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу та сучасної європейської цивілізації; необхідність збереження та збагачення українських культурно-історичних традицій, шанобливого ставлення до національних святинь, української мови, історії, формування культури міжетнічних і міжособистісних відносин.

Змістове наповнення історичної освіти має базуватися на засадах україноцентризму та сприяти вихованню в особистості рис патріота України, людини з гуманістичними і демократичними цінностями.

Переосмислення концептуальних засад історичної освіти є найважливішою складовою докорінної модернізації українського суспільства. Виходячи з того, що навчальна програма — це нормативний документ, який конкретизує визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти результати навчання відповідно до освітньої галузі або її складової, деталізує навчальний зміст, завдяки засвоєнню якого такі результати досягаються, то метою оновлення змісту навчального матеріалу Програми є формування в здобувачів освіти ідентичності та почуття власної гідності через осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу.

В основу проекту змісту навчального матеріалу Програми покладено нові досягнення історичної науки, особливості державотворення й закономірності формування української нації у межах історії України ХХ — початку ХХІ ст.

Акценти в оновленому змісті Програми поставлено на:

- протяжності в часі українських державотворчих традицій;
- постійній боротьбі за незалежність і територіальну цілісність, зокрема у виразно теми: «Початок Української революції (1917 — квітень 1918 р.)», «Боротьба за Українську державність (квітень 1918 — 1921 рр.)», «Встановлення і утвердження радянського тоталітарного режиму (1921—1939 рр.)», «Україна в роки Другої світової війни (1939—1945 рр.)» тощо.
- чіткому, логічному, хронологічному і тематичному структуруванню тем;
- збалансованому викладі політичної і соціально-економічної складових історичного процесу, наприклад, у деяких темах містяться підтеми, які стосуються української політичної і трудової еміграції;

- відновленні, збереженні й популяризації особливостей розвитку й традицій української культури, а саме після кожної теми впроваджено вивчення особливостей культурного і релігійного життя;
- дотриманні оптимальних пропорцій між загальнонаціональною історією, регіоналістикою й історичним краєзнавством, зокрема наголошено на подіях, які відбулися на Західноукраїнських землях, сході України та в Криму;
- виокремленні побутової історії та особливостей трансформації рівня життя населення відповідно до подій, які відбувалися на території України.

Принципи, на яких ґрунтується зміст навчального матеріалу, зводяться до науковості, тематичної хронологічності й логічності викладення матеріалу, гуманізації, проблемності викладання, регіоналізації, національної спрямованості, полікультурності, принципу історичної пам'яті тощо.

У результаті вивчення курсу «Історія України», здобувачі освіти повинні **вміти**

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- зіставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану інформацію;
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- самостійно складати конспект, тези, готувати відповідь на конференцію, заняття;
- вміти диспутувати, писати наукові студентські роботи.

У результаті вивчення курсу «Історія України», здобувачі освіти повинні **знати:**

- сутність основних проблем історії та сучасного буття народу України;
- основні закони та етапи розвитку людської спільності;
- витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- історичні події;
- зародження та розвиток української державності;
- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;
- діяльність історичних осіб і політичних партій.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Даний предмет є логічним продовженням вивчення предметів гуманітарного циклу загальноосвітньої підготовки базової загальної середньої освіти.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ (СК) КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра)

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

СК 13 Здатність презентувати результати своєї творчої / педагогічної / організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).

**РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАНЯТЬ**

Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Україна у період загострення кризи радянської системи (середина 1960-х – середина 1980-х рр.). Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр. Економічне становище УРСР у 1970-ті — на початку 1980-х рр. Продовольчі програми. Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація». Розвиток освіти, науки, літератури. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво.

Тема 2. Розпад Радянського Союзу й проголошення незалежності України (1985 – 1991 рр.). Політика «прискорення» та її наслідки в Україні. Антиалкогольна кампанія. «Гласність» і лібералізація. Зрушення у політичному житті України. Розгортання страйкового руху. Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Розпад СРСР. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук. Політична розбудова суспільства. Виборчі кампанії 1998 та 1999 рр. Леонід Кучма. Рухи протесту початку 2000-х рр.

Тема 3. Україна в умовах незалежності (від 1991 р. до сьогодення). Вихід незалежної України на міжнародну арену. Початок державотворчих процесів. Позачергові вибори до Верховної Ради та дострокові президентські вибори у 1994 р. Конституція України 1996 р. Основні тенденції економічного розвитку України у 1998-2008 рр. Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005—2013 рр. Процес європейської інтеграції та його призупинення. Студентський майдан. Євромайдан. Революція гідності 2013—2014 рр. Небесна Сотня. Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України. Дострокові президентські вибори 2014 р. Петро Порошенко. Угода про асоціацію між Україною й Європейським Союзом. Особливості культурного розвитку України (1991—2016 рр.).

Тема 4. Російсько-українська війна. Збройна агресія на Сході. Антитерористичні операції. Міжнародна підтримка України. Вибори в Україні в 2019 році. Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Назва теми	Всього	К-ть годин		
			Лекційні	Практичні	Самостійна робота
1.	Україна у період загострення кризи радянської системи (середина 1960-х – середина 1980-х рр.). Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр. Економічне становище УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Продовольчі програми.	7	2	-	5
2.	Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація».	7	2	-	5

3.	Розвиток освіти, науки, літератури. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво.	7	2	-	5
4.	Розпад Радянського Союзу й проголошення незалежності України (1985 – 1991 рр.). Політика «прискорення» та її наслідки в Україні. Антиалкогольна кампанія.	2	2	-	-
5.	<i>Контрольна робота.</i>	2	2	-	-
6.	«Гласність» і лібералізація. Зрушення у політичному житті України. Розгортання страйкового руху.	2	2	-	-
7.	Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Розпад СРСР. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук.	7	2	-	5
8.	Політична розбудова суспільства. Виборчі кампанії 1998 та 1999 рр. Леонід Кучма. Рухи протесту початку 2000-х рр.	7	2	-	5
9.	Україна в умовах незалежності (від 1991 р. до сьогодні). Вихід незалежної України на міжнародну арену. Початок державотворчих процесів.	2	2	-	-
10.	Позачергові вибори до Верховної Ради та дострокові президентські вибори у 1994 р. Конституція України 1996 р. Основні тенденції економічного розвитку України у 1998 – 2008 рр.	2	2	-	-
11.	<i>Контрольна робота.</i>	2	2	-	-
12.	Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005 – 2013 рр.	2	2	-	5
13.	Процес європейської інтеграції та його призупинення. Студентський майдан. Євромайдан. Революція гідності 2013 – 2014 рр. Небесна Сотня.	2	2	-	5
14.	Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України.	2	2	-	5
15.	Дострокові президентські вибори 2014 р. Петро Порошенко. Угода про асоціацію між Україною й Європейським Союзом.	2	2	-	-
16.	Особливості культурного розвитку України (1991 – 2016 рр.).	2	2	-	-
17.	Російсько-українська війна. Збройна агресія на Сході. Антитерористичні операції. Міжнародна підтримка України. Вибори в Україні в 2019 році.	2	2	-	5
18.	Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України.	2	2	-	5
19.	<i>Контрольна робота.</i>	2	2	-	-
20.	<i>Підсумкове заняття.</i>	2	2	-	-
Всього		90	40	-	50

Теми лекційних занять

№	Назва теми	К-ть год.
1.	Україна у період загострення кризи радянської системи (середина 1960-х – середина 1980-х рр.). Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр. Економічне становище УРСР у 1970-ті – на початку 1980-х рр. Продовольчі програми.	2
2.	Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація».	2
3.	Розвиток освіти, науки, літератури. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво.	2
4.	Розпад Радянського Союзу й проголошення незалежності України (1985 – 1991 рр.). Політика «прискорення» та її наслідки в Україні. Антиалкогольна кампанія.	2
5.	<i>Контрольна робота.</i>	2
6.	«Гласність» і лібералізація. Зрушення у політичному житті України. Розгортання страйкового руху.	2
7.	Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Розпад СРСР. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук.	2
8.	Політична розбудова суспільства. Виборчі кампанії 1998 та 1999 рр. Леонід Кучма. Рухи протесту початку 2000-х рр.	2
9.	Україна в умовах незалежності (від 1991 р. до сьогодні). Вихід незалежної України на міжнародну арену. Початок державотворчих процесів.	2
10.	Позачергові вибори до Верховної Ради та дострокові президентські вибори у 1994 р. Конституція України 1996 р. Основні тенденції економічного розвитку України у 1998 – 2008 рр.	2
11.	<i>Контрольна робота.</i>	2
12.	Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005 – 2013 рр.	2
13.	Процес європейської інтеграції та його призупинення. Студентський майдан. Євромайдан. Революція гідності 2013 – 2014 рр. Небесна Сотня.	2
14.	Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України.	2
15.	Дострокові президентські вибори 2014 р. Петро Порошенко. Угода про асоціацію між Україною й Європейським Союзом.	2
16.	Особливості культурного розвитку України (1991 – 2016 рр.).	2
17.	Російсько-українська війна. Збройна агресія на Сході. Антитерористичні операції. Міжнародна підтримка України. Вибори в Україні в 2019 році.	2
18.	Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України.	2

19.	Контрольна робота.	2
20.	Підсумкове заняття.	2
Всього		40

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр.	5
2	Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація».	5
3	Формування опозиційних течій у культурі.	5
4	Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р.	5
5	Рухи протесту початку 2000-х рр.	5
6	Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко.	5
7	Процес європейської інтеграції та його призупинення.	5
8	Агресія Росії проти України.	5
9	Міжнародна підтримка України.	5
10	Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України.	5
Всього:		50

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку письмових, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є підсумкові тести, поточні контрольні роботи.

Форми поточного та підсумкового контролю – контрольні роботи, залік.

Питання на залік

1. «Косигінська» реформа. Уповільнення темпів зростання промисловості.

2. «Золота» п'ятирічка.
3. Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби.
4. Праця Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація».
5. Українська Гельсінська група.
6. Формування опозиційних течій у культурі.
7. Революція на граніті.
8. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р.
9. Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання.
10. Розпад СРСР.
11. Рухи протесту початку 2000-х рр.
12. Конституція України 1996 р.
13. Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко.
14. Євромайдан.
15. Революція гідності 2013—2014 рр. Небесна Сотня.
16. Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією.
17. Збройна агресія на Сході.
18. Вибори в Україні в 2019 році.
19. Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
Відмінно	Здобувач освіти має системні знання, вміє їх самостійно набувати, представляє власні неординарні судження щодо історичних процесів та явищ; користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу історичних явищ; самостійно виконує науково-дослідницьку роботу; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; активно використовує знання в практичній діяльності. Самостійна робота виконана в повному обсязі, без зауважень.
Добре	Здобувач освіти вільно оперує вивченим матеріалом, самостійно аналізує та систематизує історичні явища; знання може застосовувати у змінених, нестандартних ситуаціях; висловлює стандартну аргументацію при оцінці історико-політичних явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але потребує консультацій з викладачем; виконує прості творчі завдання; виконує 85 % від загальної кількості тестів. Самостійна робота виконана в повному обсязі, може містити незначні зауваження.
Задовільно	Здобувач освіти самостійно дає більшість визначень,

	самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, може поверхово аналізувати історичні події та явища і робити певні висновки; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, володіє хронологією подій; користується додатковими джерелами (хрестоматія, карта, журнально-газетні публікації, комп'ютерні програми, Інтернет); виконує 65 % від загальної кількості тестів. Самостійна робота виконана частково або до її виконання є суттєві зауваження.
Незадовільно	Здобувач освіти може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами, слабо орієнтується в хронології подій; має лише загальне уявлення про історичну карту; відсутні сформовані вміння та навички; виконує 30 % від загальної кількості тестів. Самостійна робота не виконана.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Історія України (підручник для ВНЗ), колектив авторів, кер. Зайцев Ю.Д., Світ, 2003;
2. Історія України (підручник), 10 кл., Кульчицький С.В., Лебедева Ю. Г., Освіта, 2003;
3. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Лебедева Ю. Г., Освіта, 2003;
4. Історія України (підручник), 10 кл., 11 кл., Кульчицький С.В. та ін., Освіта, 2005;
5. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Шаповал Ю. І., Генеза, 2005;
6. Новітня Історія України ч. I (підручник), 10 кл., Турченко Ф. Г., Генеза, 2001;
7. Новітня Історія України (підручник), 11 кл., Турченко Ф.Г. та ін., Генеза, 2007;
8. Історія України. Мицик Ю. А. –К., 2008 р.;
9. Історія України. Островський В.В. 2009 р.;
10. Історія України. Бойко О.Д. –К.,2004

Додаткова

1. Альманах новітньої історії України / [ред. С.С. Падалка]. – Вип. 1. – К.: Інститут історії України НАН України, 2022. – 248 с.
2. Верменич Я.В. Конфліктологічний вимір становлення регіональної ідентичності українського суспільства. Аналітична записка / Відповідальний редактор В.А. Смолій. – К.: Інститут історії України НАН України, 2025. – 138 с.

3. Верменич Я.В. Україна: історичний простір ідентичності / Відповідальний редактор В.А. Смолій. – К.: Інститут історії України НАН України, 2025. – 667 с.
4. Верменич Я.В. Українсько-російське пограниччя у просторі конфлікту ідентичностей в історії та сучасності / Відповідальний редактор В.А. Смолій. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2024. – 331 с.
5. Віднянський С. В., Мартинов А. Ю. Війна Росії проти України та міжнародне співтовариство. – Київ: Парлам. вид-во, 2023. – 336 с.
6. Віднянський С., Мартинов А. Європейські рецепції України: культурно-цивілізаційні впливи та виміри в минулому та сьогодні / За ред. В. Смолія. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2024. – 187 с.
7. Головка В. Вторгнення. 2022. Широкомасштабна агресія Росії проти України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2023. – 602 с.
8. Енциклопедія історії Української революції 1917-1921 рр. [вебсайт] / Інститут історії України НАН України, Відділ історії Української революції, 2024. – Електронний ресурс: режим доступу <http://ukr-revolution.history.org.ua/>
9. Кульчицький С. Ленінська система влади і власності в окупованій Україні. 1917—1923 / Станіслав Кульчицький; відп. ред. Валерій Смолій; НАН України, Інститут історії України. – Київ: Академперіодика, 2024. – 548 с.
10. Лисенко О. Інструменталізація релігійного чинника в гібридній війні Росії проти України. – Київ, 2024. – 164 с.
11. Лисенко О. Комеморативна політика Російської Федерації як засіб збереження «імперії» (лекція для спецкурсу «Історична пам'ять»). – Київ, 2024. – 36 с.
12. Лисенко О.Є., Маєвський О.О. Дегуманізація образу українців у російському пропагандистському дискурсі: Нарис / За ред. В. Смолія. – К.: Інститут історії України НАН України, 2023. – 110 с.
13. Лисенко О., Пастушенко Т. Міф «Великої Вітчизняної війни» як ідеологічна матриця російського експанціоналізму. Аналітична записка / Відповідальний редактор В.А. Смолій. – К. : Інститут історії України НАН України, 2023. – 38 с.
14. Литвин В.М. Будівничі українського національного Відродження XIX–XX ст. Постаті. Ідеї. Візії / За ред. В.А. Смолія. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2021. – 463 с.
15. Литвин В. Європейськість як мета та ідеал. Світоглядні орієнтири та культурно-громадські практики українських інтелектуалів кінця XIX ст. (До 180-річчя від дня народження Михайла Драгоманова та 150-ліття від дня народження Лесі Українки) / Відп. ред. В. А. Смолій. — 2-ге вид. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2021. – 32 с.

16. Литвин В.М. Історичні патерни та політичні претензії: тоталітарна практика у російському виконанні. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інститут історії України НАН України. – Київ, 2024. – 76 с.
17. Падалка С.С., Кириленко І.Г., Вергунов В.А. Чорнозем і українська історія: нарис від давнини до сьогодення: монографія. – Київ: Аграрна наука, 2020. – 552 с.
18. Реєнт О. Вікно можливостей: Україна у пошуках суб'єктності та Соборності у роки Першої світової війни / За ред. В. Смолія. – К.: Інститут історії України НАН України, 2024. – 198 с.
19. Реєнт О.П., Величковський В.С. Українська революція: сучасний вітчизняний історіографічний дискурс / Монографія. – Київ – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2024. – 396 с.
20. Символи українофобії: матеріали до довідника / Авт. статей: К. Галушко, А. Гречило, М. Чмир. Наук. ред. А. Гречило. Керівн. проєкту Г. Боряк. Національна академія наук України, Інститут історії України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського; Українське геральдичне товариство; Громадський проєкт «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт». – Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2025. – 264 с.
21. Удод О. Російсько-українська історіографічна війна: лекція / За ред. В. Смолія. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2023. – 28 с.
22. Україна в цивілізаційних потоках ранньої модерності / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2024. – 815 с.
23. Хроніка кримськотатарського національного руху (1940–1980-ті роки). Науково-довідкове видання. / Упоряд. О.Г. Бажан. – К.: Інститут історії України НАН України, 2024. – 72 с.
24. Хроніка Української революції 1917–1921 рр.: частина друга 1919–1921 рр. Науково-довідкове видання. – К.: Інститут історії України НАН України, 2022. – 550 с.
25. Якубова Л. Рашизм: генеза поняття та феномену. Аналітична записка / Відп. ред. В.А. Смолій. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2024. – 82 с.
26. Якубова Л.Д. Рашизм: Звір з безодні / Лариса Якубова; Інститут історії України НАН України. – Київ: Академперіодика, 2023. – 318 с.
27. Якубова Л. Світоглядна матриця «Русского мира»: генеза, складові, внутрішні суперечності, проблеми демонтажу (методичні матеріали) / За ред. В. Смолія. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2024. – 98 с.
28. Якубова Л. Україна як alter ego путінської Росії (методична розробка публічної лекції) / За ред. В. Смолія. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2024. – 72 с.

29. Ясь О. Темпоральності війни. Сучасна російсько-українська війна на перехрестях історичного часу / За ред. В. Смоля. – Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2024. – 178 с.